

ФИНАНСОВА СТАБИЛНОСТ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО (МЕТОДИКА И МЕТОДОЛОГИЯ ЗА АНАЛИЗ)

Росица Иванова¹
e-mail: RIvanova@unwe.bg

Резюме

Въпросът за финансовата стабилност на предприятието е актуален на всички фази и етапи от неговото развитие. Поставената в статията цел е да се обоснове и представи методика за анализ на финансовата стабилност на предприятието. За постигането на тази цел се поставят за решаване следните задачи: 1) да се представи същността на финансовата стабилност; 2) да се обосноват и систематизират абсолютните и относителни показатели за анализ на финансовата стабилност; 3) да се систематизират абсолютните и относителните критерии, определящи съответните степени на финансова стабилност. Обект на разглеждане в статията е финансовата стабилност на предприятието, а предмет – методическите въпроси на анализа на финансовата стабилност.

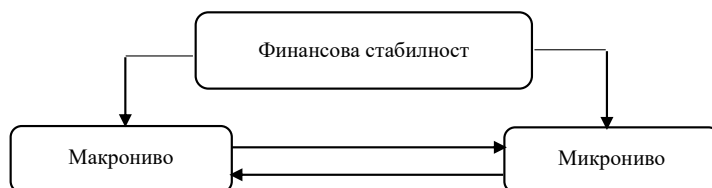
Ключови думи: финансова стабилност, предприятие, показатели, критерии, методика, анализ

JEL: M49

Увод

Финансовата стабилност е икономическа категория и може да се разглежда в два аспекта. Първият от тях е в макроикономически аспект като се анализира и оценява състоянието, поведението и динамиката на националното стопанство, разглеждано като цялостна система, както и неговите финансова и икономическа стабилност. Вторият аспект е на микро ниво, т.е. на ниво предприятие. Финансовата стабилност е важен и основен обект на финансово-стопанския анализ на дейността на всяко предприятие. Между тези два аспекта на проявление на финансовата стабилност съществуват обективни взаимовръзки. От една страна, финансовата стабилност на предприятията, функциониращи в икономиката на България, оказва пряко влияние върху финансовата и икономическата стабилност на страната. От друга страна, финансовата и икономическата стабилност на страната осигурява обективни предпоставки за финансова стабилност на стопанските субекти, осъществяващи бизнеса си на нейната територия. Тези взаимовръзки са представени на фигура 1.

¹ Доцент, доктор, катедра „Счетоводство и анализ“, УНСС

Източник: Собствено виждане на автора

Фигура 1: Финансова стабилност

Споделяме мнението на Зоя Младенова (2006, с. 111), че „ще продължи да изчезва традиционното разграничение между микро- и макроикономиката. Линията започва да се заличава с развитието на идеята, че макроикономиката трябва да се опира на микроикономически основания и на теорията за общото пазарно равновесие. Динамичната икономическа теория е съчетание на микро и макроанализ и тя представлява интересна и важна област на бъдещи изследвания“.

Финансовата стабилност на ниво предприятие се анализира и оценява от две гледни точки. Първата от тях е като самостоятелен обект на анализа, т.е. като резултативен показател. От тази гледна точка се установява силата и посоката на влияние на преките фактори върху степента на финансова стабилност на предприятието. Въз основа на резултатната аналитична информация могат да се изработват и вземат ефективни решения за постигане и поддържане на висока степен на финансова стабилност на всяко предприятие. Втората гледна точка е анализирането и оценяването на финансовата стабилност като фактор, влияещ върху динамиката на стойностите на други резултативни показатели, бих добавила също така, процеси и системи, характеризиращи бизнеса на предприятието. От тази гледна точка поддържаеме нашето становище, че финансовата стабилност на предприятието е необходим и важен елемент на направление „Финанси“ на балансираната система от показатели за анализ на ефективността от дейността на предприятието. Това наше становище позволява да предложим елементите, които логически следва да бъдат включени в състава на направление „Финанси“ на балансираната система от показатели. Според нас, тези елементи могат да бъдат: 1) финансова дейност, в т.ч. разходи, приходи, финансови резултати; 2) финансово състояние, в т.ч. структура на източниците за финансиране на дейността (структура на капитала), имуществена структура, ликвидност, платежоспособност; 3) парични потоци; 4) финансова стабилност; 5) риск от търговска несъстоятелност и фалит; 6) рентабилност; 7) икономически растеж на предприятието. Нашето предложение относно елементите от със-

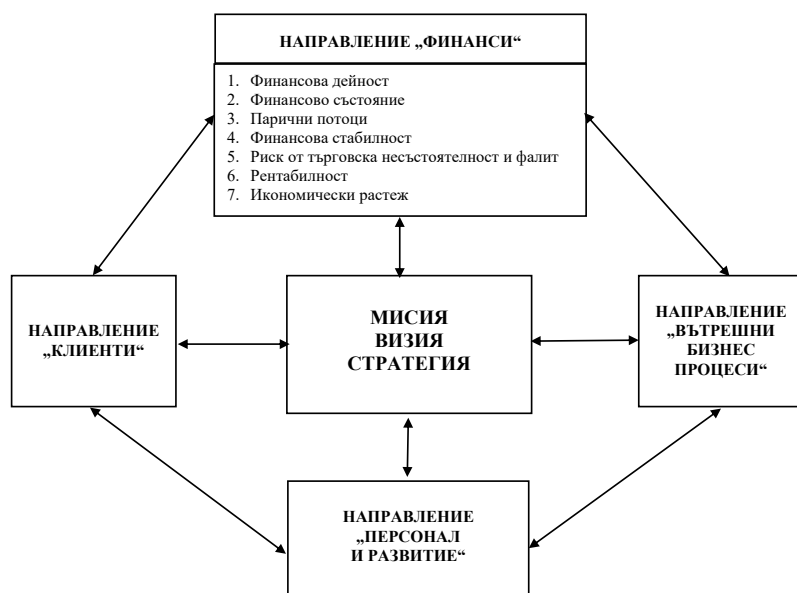
тава на направление „Финанси“ на балансираната система от показатели за анализ на ефективността е представено на фигура 2.

Прегледът на специализираната литература по въпроса за финансовата стабилност на предприятието, както и вижданията ни в тази насока, отразени в предходни наши изследвания (Иванова, 2014, 2019, 2022 и др.), позволява да надградим становището си за същността на финансовата стабилност на предприятието, както и да обосновем тезата, че финансовата стабилност е важна икономическа категория.

Това наше мнение относно дефиниране на елементите на направление „Финанси“ на балансираната система от показатели за анализ на ефективността предстои да бъде разглеждано и подложено на анализ и в бъдеще, като се търсят допирни точки и взаимовръзки между предложените елементи от състава на това направление на системата.

Финансовата стабилност – икономическа категория

Икономическите категории се определят като „теоретичен израз на реално съществуващите общественно-производствени отношения. Извеждането на икономическите категории улеснява опознанието на икономическите закони спомага за обобщаване явленията на икономическия живот.“ (Иванова, 1975, с. 214).

Източник: По Каплан, Нортън (2005) и собствено виждане на автора

Фигура 2: Балансирана система от показатели за анализ на ефективността

Икономическите категории „разкриват зад повърхността на явленията действителното съдържание на обществените отношения между хората в процеса на производството, разпределението и потреблението на материалните блага“ (Иванова, 1975, с. 215). Те са стабилни, значими и са проявление на постоянно повтарящи се обективни отношения, между които съществуват определени причинно-следствени връзки. Може да се отбележи, че икономическите категории представляват теоретичен израз на реалните условия на стопанската дейност, осъществявана в обществото.

Финансовата стабилност на предприятието може да се определи като икономическа категория, като основанията за това наше становище са следните: 1) финансовата стабилност отразява важни и съществени връзки по време на дейността на предприятията на реално съществуващи обществено-производствени отношения. Тези връзки намират обективно проявление в счетоводния баланс и се проявяват както в статика под формата на различни съотношения между активите, собствения капитал и пасивите, така и в динамика като изменение на тези стойности в края спрямо началото на отчетния период; 2) съотношенията между активите, собствения капитал и пасивите са обективен израз на логическите връзки между отделните стопански средства, разглеждани като конкретни форми на проявление и функционална роля във възпроизводствения процес (активи), и като собствени и привлечени капиталови източници за тяхното придобиване (на активите); 3) подчертава се, че „икономическите категории имат исторически характер ... те се развиват заедно с развитието на изразяваните от тях производствени отношения“ (Иванова, 1975, с. 214). Считаме, че финансова стабилност като категория, нейните същностни характеристики, обхват, съдържание и вътрешноприсъщите ѝ връзки и зависимости, се формират исторически с развитието на познанието и на практическата дейност на хората; 4) движението и развитието на финансовата стабилност се осъществяват от външните признаци на нейното проявление към вътрешно присъщи и определящи съотношения, които я дефинират и които подлежат на анализиране, оценяване и управление, и които се развиват заедно с развитието на производствените отношения; 5) финансовата стабилност е категория, която, поне според нас, е присъща на различните начини на производство. В съдържателно отношение тази категория може да се изменя и разширява, като се подобрява и надгражда системата от абсолютни и относителни показатели за анализ и оценка на степента на финансова стабилност на предприятието. При това следва да се търсят обективно съществуващите връзки и зависимости между различните категории, които по същество отразяват „взаимната връзка между различните страни на производствените отношения на един или друг начин на производство“ (Иванова, 1975, с. 214); 6) финансовата стабилност

има всеобщ характер и намира проявление във всички нефинансови и финансови предприятия от практиката.

Същност на финансовата стабилност

В специализираната литература са известни различни становища за същността на финансовата стабилност на предприятието. Прегледът на литературата по този въпрос, направен и в предходни наши изследвания (Иванова, 2014, 2019, 2022 и др.), позволява да обобщим становищата и да посочим, че тя се определя като:

1. елемент на финансовото състояние на предприятието: Л. Тодоров (2012), Р. Иванова, М. Гълъбов и др.;
2. характеризира самостоятелно финансовото състояние на предприятието и е негово вътрешно проявление: В. Касърва (2005, с. 5), Н. Николов (1993, с. 19);
3. свързва се с отделни елементи на методиката за анализ на финансовото състояние на предприятието, като например: анализ на структурата на капитала (Хорн, 2003; Дамодаран, 2004); анализ на съотношението между дълга и собствения капитал, което характеризира финансовата мощ на предприятието, като цената на дълга следва да бъде по-малка от цената на собствения капитал (Уолш, 2006); анализ на източниците на средства (капитала) и на активите на предприятието, групирани в съответствие със степента на тяхната ликвидност (Ковалев, 2001); задачите за анализиране и оценяване на осигуреността на предприятието със собствен капитал и на наличността и достатъчността на източниците за формиране на резервния капитал (Шеремет, Сайфулин, Негашев, 2000) и др.;
4. идентифицира се с потенциала за платежоспособност и кредитоспособност, осигурени и поддържани от финансовите ресурси на предприятието: Т. Теплова (2006), М. Абрютина и А. Грачев (2001), С. Галицкая (2009, с. 529), В. Бочаров (2004, с. 75), М. Федотова и В. Радионова (1995, с. 95), Л. Гиляровская и А. Вихарева (2003, с. 9), Н. Селезнева и А. Йонов (2003), Г. Савицкая (1997), А. Neely (1998) и др.;
5. свързва се с пазарната позиция, пазарната устойчивост и с устойчивостта на конкурентното предимство (Портър, 2005);
6. подход за изследване на финансовия риск, структурирането на капитала и инвестиционната дейност на предприятието, като за целта се използва размит модел за анализ: Г. Киров, Ю. Велков, Б. Трендафилова (2015);
7. дефинира се във връзка със стабилността на бизнеса на предприятието и се определя като един от факторите, които служат като застраховка срещу евентуален негов фалит (Т. Григорьева);

8. свързва се с устойчивия темп на развитие, представен като вътрешен темп на растеж, постигнат без външно финансиране. Счита се, че темпът на развитие характеризира потенциалната граница, до която ресурсите се използват пълно и ефективно, като по този начин могат да се постигнат и конкурентните предимства (Moeinfar, Mousavi, 2011);
9. понятието „финансова устойчивост“ е по-широко от понятието „финансово равновесие“, становище, което ние не споделяме. Особено важна предпоставка за финансовата устойчивост на предприятието е не само наличието на финансово равновесие на баланса към определена дата, но и на гаранции за запазването му в бъдеще. Като гаранции за финансовата устойчивост се посочват доходността на капитала и скоростта на неговата обръщаемост, и други (Михайлов, Митов, Колева, 2013, с. 242).
10. финансовата стабилност се разбира като многокомпонентен обект на оценка, изследван чрез подходящи аналитични модели и технически инструменти, приложени в определен алгоритъм (Костова, Кулчев, Иванова, 2022, с. 218).
11. разглежда се в динамика, като се посочва, че „устойчивостта (стабилността – бел. Р.И.) е качество, което се оценява към даден момент въз основа на развитието през определен предходен период, състоянието към момента на оценяване и очакванията в предстоящ период, обусловени от постигнатото и от заложените тенденции до неговото начало. Тя се определя за продължителен период, който обхваща взаимно свързани интервали в миналото, настоящето и в бъдещето“ (Стойков, 2010, с. 12).

Считаме, че в повечето от становищата, застъпени в специализираната литература, финансовата стабилност не се разглежда комплексно, а се идентифицира с отделни нейни елементи, аспекти на проявление или други характеристики.

Нашето становище, формирано и надграждано в продължение на много години и представено в различни наши публикации (Иванова, 2014, 2018, 2019, 2022 и др.) е, че финансовата стабилност е икономическа категория, чиято същност се състои в осигуряване на равновесие между вътрешно присъщите характеристики на предприятието, в резултат на което то е способно да функционира в условия на различни видове риск (стопански, финансов, лихвен, пазарен, кредитен, валутен, ценови, енергиен, инфлационен, политически, военен и др.) и динамична външна среда, характеризираща се с определена степен на ентропия, като то възстановява тези свои характеристики след външна намеса. Като вътрешно присъщи характеристики на дейността на предприятието можем да посочим: 1) балансираност между при-

ходите и разходите; постигане на устойчиво превишаване на приходите над разходите; постигане на положителни финансови резултати от дейността за повече последователни отчетни периоди; 2) генериране на положителни нетни парични потоци, осигуряване на възможности за свободно движение на паричните средства и постигане на добра ефективност от тяхното използване, постигане на балансираност на паричните потоци както общо, така и по видове дейности – оперативна, инвестиционна и финансова; 3) осигуряване на платежоспособност и добра степен на ликвидност; 4) оптимизиране на капиталовата структура; постигане на независимост от привлечени капиталови източници; 5) постигане на добра възвръщаемост на собствения капитал; 6) постигане на по-висока възвръщаемост на капитала от неговата цена; 7) постигане на положителен ефект на финансовия лост; 8) удовлетворяване на интересите на всички страни, заинтересовани от дейността на предприятието.

Това наше становище за същността на финансовата стабилност на предприятието е представено на фигура 3.

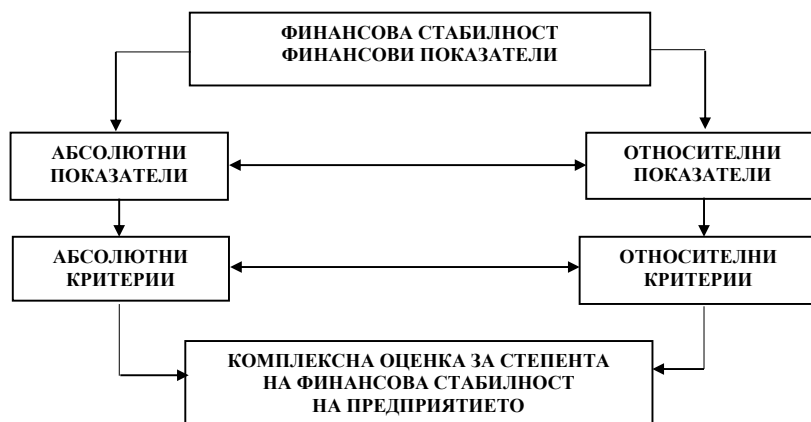
Източник: Собствено виждане на автора

Фигура 3: Финансова стабилност на предприятието

Показатели и критерии за анализ на финансовата стабилност на предприятието

По наше мнение (Иванова, 2022b, с. 4) „методологията за анализ и оценка на финансовата стабилност на предприятието, (разглеждана – доб. Р.И.) от позициите на системния подход, може да се определи като съвкупност от отделни елементи. Един от тези елементи са показателите за анализ и оценка на финансовата стабилност на предприятието.

Системата от финансови показатели и критерии за анализ и оценка на финансовата стабилност на предприятието е представена на фигура 4.

Източник: Собствено виждане на автора

Фигура 4: Система от финансови показатели

В системата от абсолютни показатели и критерии се включват: 1) собственият капитал на предприятието (E), който трябва да бъде положителна величина; 2) размерът на собствения капитал (E) трябва да е по-голям от този на пасивите (L); 3) размерът на собствения капитал (E) трябва да е по-голям от този на дълготрайните активи (FA); 4) величината на постоянния капитал (FC), формирана от собствения капитал и дългосрочните пасиви, трябва да е по-голяма от тази на дълготрайните активи (FA); 5) величината на нетния оборотен капитал (NWC), формирана като разлика между краткотрайните (текущи) активи и краткосрочните задължения (пасиви), трябва да е положителна; 6) сумата от нетния оборотен капитал (NWC) и краткосрочните банкови и търговски заеми (L^{st}) трябва да е по-голяма от размера на материалните запаси (I); 7) величината на нетния оборотен капитал (NWC) трябва да е по-голяма от тази на материалните запаси (I).

На основата на системата от абсолютни показатели в специализираната литература са посочени и общовъзприети абсолютни критерии за анализирание и оценяване на степента на финансова стабилност на предприятието. За целта е разработена подходяща таблица (таблица 1).

Таблица 1: Абсолютни критерии за анализ и оценка на финансовата стабилност на предприятието

Абсолютни критерии за анализ и оценка на финансовата стабилност на предприятието	Финансова стабилност, степен					
	Много висока	Висока	Средна	Ниска	Състояние на неустойчивост (криза)	Вероятен фалит
1. $\text{KeyC}_{fs}^1 = E > 0$	ДА	ДА	ДА	ДА	ДА	НЕ
2. $\text{KeyC}_{fs}^2 = E - L > 0$	ДА	ДА	ДА	ДА	НЕ	НЕ
3. $\text{KeyC}_{fs}^3 = E - FA > 0$	ДА	ДА	ДА	ДА	НЕ	НЕ
4. $\text{KeyC}_{fs}^4 = FC - FA > 0$	ДА	ДА	ДА	НЕ	НЕ	НЕ
5. $\text{KeyC}_{fs}^5 = \text{NWC} > 0$	ДА	ДА	НЕ	НЕ	НЕ	НЕ
6. $\text{KeyC}_{fs}^6 = (\text{NWC} + L^{\text{st}}) - I > 0$	ДА	ДА	НЕ	НЕ	НЕ	НЕ
7. $\text{KeyC}_{fs}^7 = \text{NWC} - I > 0$	ДА	НЕ	НЕ	НЕ	НЕ	НЕ

Източник: Интерпретация на автора

В системата от относителни показатели и критерии за анализ се включват коефициентите на: 1) автономност (K^a) – отношение на собствения капитал към целия инвестиран капитал; 2) финансова зависимост (K^{fd}) – отношение на привлечения капитал към целия инвестиран капитал; 3) финансова автономност (K^{fa}) – отношение на собствения към привлечения капитал; 4) задлъжнялост (K^d) – отношение на привлечения към собствения капитал; 5) постоянния капитал (K^{fc}) – отношение на постоянния към целия инвестиран капитал; 6) финансиране на дълготрайните активи (K^{fa}) – отношение на постоянния капитал към дълготрайните активи; 7) финансиране на краткотрайните активи (K^{ca}) – отношение на нетния оборотен капитал към краткотрайните активи; 8) финансово напрежение (K^{fs}) – отношение на краткосрочните към дългосрочните пасиви; 9) задлъжнялост на база нетен дългов капитал (K^{nd}) – отношение на нетния дългов капитал към целия капитал; 10) обща ликвидност (K^{ol}) – отношение на краткотрайните активи към краткосрочните задължения.

На основата на системата от относителни показатели и критерии се анализира и оценява степента на финансова стабилност на предприятието. За целта е съставена подходяща таблица (таблица 2).

Таблица 2: Относителни критерии за анализ и оценка на финансовата стабилност на предприятието

Ключови относителни критерии за анализ и оценка на финансовата стабилност на предприятието	Финансова стабилност, степен					
	Много висока	Висока	Средна	Ниска	Финансова неустойчивост (криза)	Вероятен фалит
1. $KeyC_{fs}^1 = K^{ca} > 0,5$	ДА	ДА	ДА	ДА	ДА	НЕ
2. $KeyC_{fs}^2 = K^{fd} \leq 0,50$	ДА	ДА	ДА	ДА	НЕ	НЕ
3. $KeyC_{fs}^3 = K^{fa} > 1,00$	ДА	ДА	ДА	ДА	НЕ	НЕ
4. $KeyC_{fs}^4 = K^{d} \leq 1,00$	ДА	ДА	ДА	НЕ	НЕ	НЕ
5. $KeyC_{fs}^5 = K^{fc} \geq 0,80$	ДА	ДА	ДА	НЕ	НЕ	НЕ
6. $KeyC_{fs}^6 = K^{fa} > 1,00$	ДА	ДА	НЕ	НЕ	НЕ	НЕ
7. $KeyC_{fs}^7 = K^{ca} > 0$	ДА	НЕ	НЕ	НЕ	НЕ	НЕ
8. $KeyC_{fs}^8 = K^{fs} < 0,50$	ДА	ДА	НЕ	НЕ	НЕ	НЕ
9. $KeyC_{fs}^9 = K^{nd} < 0,40$	ДА	НЕ	НЕ	НЕ	НЕ	НЕ
10. $KeyC_{fs}^{10} = K^{ol} = 2,00 - 2,50$	ДА	ДА	НЕ	НЕ	НЕ	НЕ

Източник: Интерпретация на автора

Заклучение

Като резултат от изследването могат да се направят следните по-важни изводи:

- 1) Поддържаме нашето становището, изработено по време на предходни наши изследвания, че финансовата стабилност е икономическа категория.
- 2) При анализа и оценката на финансовата стабилност на предприятието следва да се прилагат системен, логически и комплексен подходи.
- 3) Следва да се използва система от финансови показатели (абсолютни и относителни), като въз основа на техните стойности се определя система от абсолютни и относителни критерии за анализиране, оценяване и последващо управление на степента на финансова стабилност на предприятието.
- 4) Необходимо е да се прави разлика между финансова стабилност, финансово равновесие и финансова сигурност – въпроси, които следва да намерят своето правилно решение както от теоретична, така и от практико-приложна гледна точка.

5) Съществуват възможности за вътрешен анализ на финансовата стабилност поотделно на предприятие-майка, както и на неговите дъщерни предприятия. По този начин могат да се разкрият факторите, влияещи върху финансовата стабилност както на предприятието-майка, така и на дъщерните й предприятия.

6) Налице са обективни условия за прогнозиране на финансовата стабилност, както и на риска от търговска несъстоятелност и фалит на предприятието.

7) Нашето убеждение е, че методиката за анализ на финансовата стабилност на предприятието може да се задълбочава, разширява и подобрява. Важна насока за бъдещи изследвания са възможностите за изработване на стойностна оценка на степента на финансова стабилност на предприятието. Това е необходимо от гледна точка на постигането и поддържането на финансово равновесие на предприятието.

Дава отговор на основния изследователски въпрос, посочват възможностите за по-нататъшни изследвания, оригиналността и приложимостта на резултатите.

Използвана литература

- Абрютина М., Грачев, А. (2001). Анализ финансово-экономической деятельности предприятия, Москва: Дело и Сервиз. (Abryutina M., Grachev, A., 2001, Analiz finansovo-ekonomicheskoy deyatelynosti predpriyatia, Moskva: Delo i Serviz).
- Ван Хорн, Д. (2003). Основы управления финансами, Москва: Финансы и статистика. (Van Horn, D., 2003, Osnovy upravleniya finansami, Moskva: Finansy i statistika).
- Галицкая, С. (2009). Финансовый менеджмент. Финансовый анализ. Финансы предприятий, Москва: Эксмо. (Galitskaya, S., 2009, Finansovyy menedzhment. Finansovyy analiz. Finansy predpriyatiy, Moskva: Eksmo).
- Гиляровская, Л., Вихарева, А. (2003). Анализ и оценка финансовой устойчивости коммерческого предприятия, Москва: СПб Питер. (Gilyarovskaya, L., Vihareva, A., 2003, Analiz i otsenka finansovoy ustoychivosti kommercheskogo predpriyatia, Moskva: SPb Piter).
- Грачев, А. (2004). Финансовая устойчивость предприятия. Анализ. Оценка и управление, Москва: Дело и сервис. (Grachev, A., 2004, Finansovaya ustoychivosty predpriyatia. Analiz. Otsenka i upravlenie, Moskva: Delo i servis).
- Дамодаран, А. (2004). Инвестиционная оценка: инструменты и методы оценки любых активов, Москва: Альпина Бизнес Букс. (Damodaran,

- A., 2004, Investitsionnaya otsenka: instrumenty i metody otsenki lyubyyh aktivov, Moskva: Aypina Biznes Buks).
- Иванова, Е. (1975). Речник по политическа икономика, София: Партиздат. (Ivanova, E., 1975, Rechnik po politicheska ikonomia, Sofia: Partizdat).
- Иванова, Р. (2014a). Анализ и оценка на финансовата устойчивост на предприятието, XII международна научна конференция „Мениджмънт и инженеринг’14“, сборник с доклади, том втори, София: СФ – ТУ, Версай, Франция: Университет „Св. Кантан“, с. 1053-1062. (Ivanova, R., 2014, Analiz i otsenka na finansovata ustoychivost na predpriyatieto“, XII mezhdunarodna nauchna konferentsiya „Menidzhmant i inzhenering’14“, sbornik s dokladi, tom vtori, Sofia: SF - TU, Versay, Frantsia: Universitet „Sv. Kantan“, s. 1053-1062).
- Иванова, Р. (2014b). Аспекти на анализа на финансовата устойчивост на предприятието, годишна университетска научна конференция, сборник с доклад, Велико Търново: Национален военен университет „Васил Левски“, с. 87-97. (Ivanova, R., 2014, Aspekti na analiza na finansovata ustoychivost na predpriyatieto, godishna universitetska nauchna konferentsia, sbornik s doklad, Veliko Tarnovo: Natsionalen voenen universitet „Vasil Levski“, s. 87-97).
- Иванова, Р. (2019). Another view on the analysis and assessment of enterprise’s financial stability, conference „Avanguard scientific instruments in management“, електронно списание, том 15, София. (Ivanova, R., 2019, Another view on the analysis and assessment of enterprise’s financial stability, conference „Avanguard scientific instruments in management“, elektronno spisanie, tom 15, Sofia).
- Иванова, Р. (2022a). Финансова стабилност на предприятието (методика и методология за анализ), списание Механика. Транспорт. Комуникации, том 20, бр.3/1, статия №2297, София: ВТУ Тодор Каблешков. (Ivanova, R., 2022, Finansova stabilnost na predpriyatieto (metodika i metodologiya za analiz), spisanie Mehanika. Transport. Komunikatsii, tom 20, br.3/1, statiya №2297, Sofia: VTU Todor Kableshkov).
- Иванова, Р. (2022b). Методика за анализ на финансовата стабилност на предприятието, Годишник на ИДЕС, София. (Ivanova, R., 2022, Metodika za analiz na finansovata stabilnost na predpriyatieto, Godishnik na IDES, Sofia).
- Касърова, В. (2005). Модели и показатели за анализ на финансовата устойчивост на компанията, (Kasarova, V., 2005, Modeli i pokazateli za analiz na finansovata ustoychivost na kompaniyata), available at: http://eprints.nbu.bg/637/1/FU_1_FINAL.pdf
- Киров, Г., Велков, Ю., Трендафилова, Б. (2015). Интелигентен подход за оценка на финансовата устойчивост на лечебно заведение, София: МВБУ.

- (Kirov, G., Velkov, Yu., Trendafilova, B., 2015, *Inteligenten podhod za otsenka na finansovata ustoychivost na lechebno zavedenie*, Sofia: MVBU).
- Ковалев, В. (2001). Финансов анализ: методы и процедуры, Москва: Финанси и статистика. (Kovalev, V., 2001, *Finansov analiz: metodi i protseduri*, Moskva: Finansi i statistika).
- Костова, С., Кулчев, К., Иванова, Д. (2022). Аналитични модели при оценка на финансовата устойчивост на предприятията, Алманах научни изследвания, том 30, Свищов: СА Д. А. Ценов. (Kostova, S., Kulchev, K., Ivanova, D., 2022, *Analitichni modeli pri otsenka na finansovata ustoychivost na predpriyatiyata*, Almanah nauchni izsledvania, tom 30, Svishtov: SA D. A. Tsenov).
- Михайлов, М., Митов, К., Колева, Р. (2013). Анализ на индустриалния бизнес, В. Търново: Фабер. (Mihaylov, M., Mitov, K., Koleva, R., 2013, *Analiz na industrialnia biznes*, V. Tarnovo: Faber).
- Младенова, З. (2006). Някои насоки на развитие на неокласическата теория в началото на XXI век, Икономическа мисъл, бр. 5. (Mladenova, Z., 2006, *Nyakoi nasoki na razvitie na neoklasicheskata teoria v nachaloto na XXI vek*, Ikonomicheskaya misal, br. 5).
- Николов, Н. (1993). Финансов анализ на стопанската дейност на предприятията, София: УИ Стопанство. (Nikolov, N., 1993, *Finansov analiz na stopanskata deynost na predpriyatiyata*, Sofia: UI Stopanstvo).
- Портър, М. (2005). Конкурентное преимущество. Как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость, Москва: Альпина бизнес букс. (Portar, M., 2005, *Konkurentnoe preimushtestvo. Kak dostichy vysokogo rezulytata i obespechity ego ustoychivosty*, Moskva: Alypina biznes buks).
- Теплова, Т., Григорьева, Т. (2006). Ситуационный финансовый анализ, Москва: ИД ГУ ВЭШ. (Teplova, T., Grigoryeva, T., 2006, *Situatsionnyy finansovoy analiz*, Moskva: ID GU VЭSh).
- Тодоров, Л. (2012). Оценка на финансовата устойчивост – част от антикризисното управление на бизнеса, (Todorov, L., 2012, *Otsenkata na finansovata ustoychivost – chast ot antikrizisnoto upravlenie na biznesa*), available at: <http://cfo.cio.bg/305>
- Савицкая, Г. (1997). Анализ хозяйственной деятельности предприятия, Минск: Перспектива. (Savitskaya, G., 1997, *Analiz hozyaystvennoy deyatelnosti predpriyatiya*, Minsk: Perspektiva).
- Селезнева, Н., Йонов, А. (2003). Финансовый анализ. Управление финансами, Москва: ЮНИТИ. (Selezneva, N., Yonov, A., 2003, *Finansovyy analiz. Upravlenie finansami*, Moskva: YuNITI).

- Стойков, И. (2010). Устойчивост на българската икономика, ИИИ на БАН, том 2. (Stoykov, I., 2010, Ustoychivost na balgarskata ikonomika, III na BAN, tom 2).
- Уолш, К. (2006). Ключови коефициенти в мениджмънта, София: Инфодар. (Uolsh, K., 2006, Klyuchovi koefitsienti v menidzhmanta, Sofia: Infodar).
- Федотова, М., Радионова, В. (1995). Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции, Москва: Перспектива. (Fedotova, M., Radionova, V., 1995, Finansovaya ustoychivosty predpriyatia v usloviyah inflatsii, Moskva: Perspektiva).
- Шеремет, А., Сайфулин, Р., Негашев, Е. (2000). Методика финансового анализа, Москва: ИНФРА. (Sheremet, A., Sayfulin, R., Negashev, E., 2000, Metodika finansovogo analiza, Moskva: INFRA).
- Ivanova, R. (2018). Knowledge about financial stability in the context of the enterprise's financial equilibrium, International Journal, Vol. 26.1, Skopje: ИКМ.
- Moeinfar, Z., Mousavi, Z. (2011). Sustainable Growth Rate and Firm Performance: Evidence from Iran stock exchange, International Journal of Business and Social Science.
- Neely, A. (1998). The Economist Books, Measuring business performance, Copyright The Economist Newspaper Ltd.

FINANCIAL STABILITY OF THE ENTERPRISE (METHODS AND METHODOLOGY FOR ANALYSIS)

Assoc. Prof. Rositsa Ivanova, PhD
Department of Accounting and Analysis
University of National and World Economy
e-mail: RIvanova@unwe.bg

Abstract

The question of the enterprises' financial stability is relevant at all phases and stages of its development. The objective of this publication is to substantiate and present methods for analysis of the enterprise's financial stability. In order to achieve this objective, the following tasks have to be solved: 1) to describe the nature of the enterprise's financial stability; 2) to substantiate and systemize the absolute and relative indicators

for the financial stability analysis; 3) to systemize the absolute and relative criteria that determine the relevant financial stability degrees. The object of this article refers to the financial stability of the enterprises, and its subject covers the methodological issues of the analysis of these enterprises' financial stability.

Keywords: financial stability, enterprise, indicators, criteria, methods, analysis

JEL: M49